

ВСЕСВІТ

№14

ЦІНА 15 КОП

80

НЕ ЗАБУДЬТЕ!!! ЧТО ТОЛЬКО

ХНА-БАСМА „ГАРИ“

БЫСТРО ПРОЧНО ОКРАШИВАЕТ

ВОЛОСЫ, БРОВИ, РЕСНИЦЫ,
УСЫ, БОРОДУ В ЛЮБОЙ НАТУРАЛЬНЫЙ ЦВЕТ.

Новость!!
Восстановитель „ГАРИ“

Возвращает седым волосам постепенно, а потому незаметно окружающим свой натуральный цвет. Цена дволос 3 р., д/бровей—2 р. 50 к. и 1 р. 50 к. Восстановитель 2 р. 50 к. Цены указаны без пересылки и упаковки. Остерегайтесь многочисленных подражаний и подделок. **ТРЕБУЙТЕ** только лаборатории „ГАРИ“ Г.А. Александра Москва, ул. Герцена (Б. Никитская), 22. Отдел. 6. Телефон 4-42-78.

БЕРЕГИТЕ ВОЛОСЫ

МОЙТЕ ГОЛОВУ

УПОТРЕБЛЯЯ

ШАМПОНЬ

только Г. ПЕТРОВА

ЕГО ДОСТОИНСТВА:

ВОЛОСЫ ПЫШНЫЕ, БЛЕСТЯЩИЕ И БЕЗ ПЕРХОТИ. ВОЛОСЫ НЕ ЖИРНЫЕ. ПРЕВОСХОДНАЯ ЧИСТКА КОРНЕЙ ПОДВОЛОСНОЙ ПОЧВЫ. ПРЕДОХРАНИТЕЛЬНОЕ СРЕДСТВО ПРОТИВ ВЫПАДЕНИЯ ВОЛОС. НАИЛУЧШИЙ И САМЫЙ ДЕШЕВЫЙ УХОД ЗА ВОЛОСАМИ.

ПРОДАЕТСЯ в аптеках и магазинах санитарии и гигиены
Пробный пакет высылается по получ. 20 к. почтов. марками.

Адресовать:

Г. Петрову, Москва, почта ящик № 855.
Для оптовых: Москва 20, Ухтомская 40.

Этикет заявлен комитету по делам изобретений ВСНХ № 131.

Шампунь разрешен Мосздравотделом: отношение № 986123.

Секаровская Жидкость

ВЫТЯЖКА

ИЗ СЕМЕННЫХ ЖЕЛЕЗ

ПРИГОТОВЛЕННАЯ ПО СПОСОБУ
ПРОФЕССОРА Д^{РА} БЮХНЕРА

ЦЕНА ФЛАКОНА
2 Р.

ИМЕЕТСЯ В ПРОДАЖЕ

ВО ВСЕХ

АПТЕКАХ И МАГАЗИНАХ

САНИТАРИИ И ГИГИЕНЫ СССР.

ПОЧТОЙ ИЗ ГЛАВНОГО СКЛАДА

ВЫСЫЛАЕТСЯ НЕ МЕНЕЕ

4-х ФЛАКОНОВ ПРИ ПОЛУЧЕНИИ

ЗАДАТКА 25%.

ПЕРЕСЫЛКА И УПАКОВКА

ЗА НАШ СЧЕТ

ВРАЧАМ

ДЛЯ

ИСПЫТАНИЯ

ПО ТРЕБОВАНИЮ

ВЫСЫЛАЕТСЯ

GRATIS

МОСКВА
УЛ. ГЕРЦЕНА
№5

ЗАКАЗЫ
ПИСЬМА И ДЕНЬГИ
АДРЕСОВАТЬ

ЛАБОРАТОРИЯ КООПЕРАТИВА

„Гален-Москва“

МУЗЫКАЛЬНЫЙ
МАГАЗИН

М. ПОЛЯКИН

МУЗЫКАЛЬНЫЙ
МАГАЗИН

Харьковское пл. Р. Люксембург 10 (б. Павловская)

30 р. 12 р. 45 р. 4 р. 50 к. 10 р. 80 к. 40 р.

СТРУНЫ, НОТЫ, ИГОЛКИ и ВСЕ ПРИНАДЛЕЖНОСТИ.

УСТРОЙСТВО ВОЕННО-ДУХОВЫХ и НАРОДНО-СТРУННЫХ ОРКЕСТРОВ.

РЕМОНТ МУЗЫК. ИНСТРУМЕНТОВ, ГРАММОФОНОВ и ПИАНИНО.

ВИПАДОК НА БЕРЕЗІ МОРСЬКОМУ

Оповідання Ів. Андрійка

ПЕРШИЙ день на новій роботі зустрів Гната неприхильно. Вгорі гасяють похмурі хмари, а внизу погрозливым свистом розмовляє дужий беріжний вітер. Того свисту жахається степова тирса і злякано шарудить-шепоче сама з собою та перекидається сірими хвилями, наче тікає ген туди, до отих горбів, що за кілька верстов вибігли вперед і вперлися в широку смугу води. Там море.

Воно зараз наче божевільне. Сріблясто-молочавими горами хвиль наскікує люто на горби, намагаючись розмести їх ущертв, бризкає піною і, стогнучи, повертає назад та крутиться скаженим вихором.

Гнатові тоскно і він відчуває самотність. Ось він глянув у бік моря. Прислухався до грізного гуркоту і зітхнувши, відвернувся, бо й так у голові моторошно. Думки самі напросилися на язик:

— Коли так і що-дня, то тут і пропасти можна буде з нудьги. Ні тобі поговорити, ні тобі розважитися.

Погляд його мимоволі перескочив через широчезну сорокату пляму отари овець і спинився на високій та гордовитій постаті чабана.

— Ач як набундючився, наче той крук, і не підступай. Родяться ж такі люде на світі!—Аж сплюнув. Перевернув думки на інше.

— Це в господарстві певно молотять. Там і вітер оцей скажений не так дме і моря не чути. Весело там, а тут...—знову зітхнув.

Гната випадково призначено в степ за підпасича, до цього ж він працював на гуртових роботах. Сталося це так: вчора підчас молотби, кидаючи снопи, він зомлів, бо був слабкий на здоров'я (ще за старої війни йому прострелено груди). В цей час зі степу прийшов за харчами помічник вівчаря, червонощокий та кремезний чолов'яка. Адміністратор, порадившись із головою робіткому, вирішив залишити його біля молотарки, а замість нього послати Гната. Той довго сперечався, бо серед робітників вважалося за щось негідне пасти вівці, але голова робіткому таки умовив:

— У тебе того здоров'я, як кіт наплакав, а біля овець над сиром та молоком ти швидко підправишся.

Гнат зараз же рушив із харчами аж за 20 верстов від радгоспу в степ, де недалеко від берега моря ходила отара овець. Знайшов чабана і розповів йому про наказ адміністратора.

Це було ввечері, коли отара стояла на тирлі, а чабан біля куріня готував собі їжу. Гнат почав розглядати свого нового

товариша. То був високий стрункий чолов'яга років за сорок із широкою чорною бородою та гостро-пронизливими запаленими очима. Йому, очевидно, дуже не до вподоби була зміна підпасича, бо коли Гнат спробував заговорити, то замість відповіді чабан поглянув на нього так, наче хотів утиснути в землю. У підпасича й слова застряли в горлянці. Він тоді подумав:

— Чистий тобі відмак.

Парубкові стало моторошно і він не міг спати в куріні, а біля овець разом із псами, що якимсь враз до нього привчалися. Вранці, коли рушили з тирла, Гнат знову був заговорив до чабана, але той подивився на нього так само, як і вчора. Тільки на запитання, як звати, буркнув:

— Василем.

Ось і зараз минуло півдня, як вони розійшлися, а й досі чабан не подав ні разу голоса,—ні до Гната, ні, навіть, до овець. Стане десь на горбочку, випростає постать і цілу годину дивиться кудись у далечінь. Гнат крадькома стежив за тою постантю і міркував:

— Що воно за чоловік? Аж ніяк не подібний на чабана. З якого боку до нього підходити? Мені ж треба жити вкупі не один день...

Роскидав розумом і починав жалкувати за старою роботою.

— Це там обідній відпочинок. Дівчата... хлопці... Позабирались у косарню і Олекса певно газету вголос читає. Хо... хо... А тут не людина, а крук... Слова ні з ким вимовити. Ох!... Та ще й негода.

Вітер і справді не вщухав, а море гнівалося ще дуже. Билось у безтямі коло горбів і несамовито рикало, ніби безліч якихсь дивовижних тварин. Тоскно китикали вічно-злякані чайки.

II.

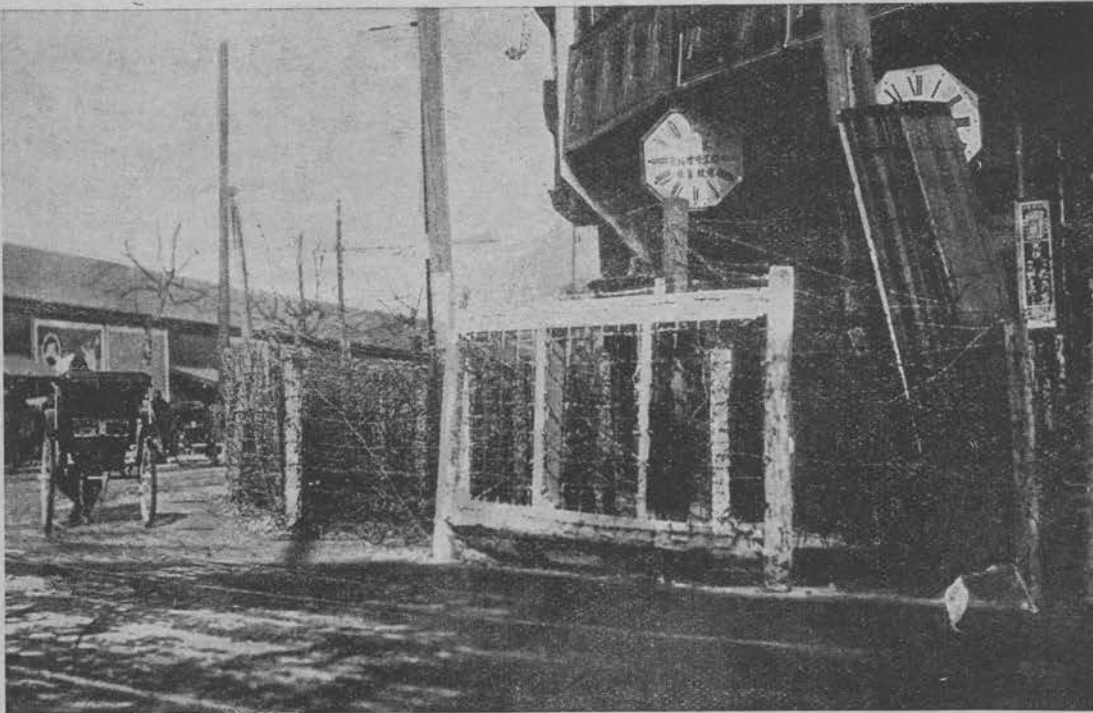
Надвечір вітер ущух. На заході раптово розірвалися хмари і до обрію притулилося золоте покотьюло сонця, що кидало цікаві погляди-проміння на водяну смугу і оздоблювало різними барвами піну. Море потроху вгавало.

Гнат із чабаном стали на тирло. Аж тепер тільки парубок почув від свого товариша кілька речень. По-перше чабан наказав Гнатові дойти овець. Ця робота Гнатові зовсім була незнана, але до чого тільки людина не призвичаїться? Через кілька хвилин Гнат доїв, як справжня хутірська господарка.

Ця робота забрала в обох занадто багато часу. Потім чабан наказав Гнатові розводити огонь і варити сир. У господарстві справа з сироварінням не була ще налагоджена, бо й вівці заведено недавно, лише з весни, але адміністрація наказала чабанам по зможі робити це хоч для споживання своїм робітникам. Гнат очоче виконував наказа. Розвів огонь, налив із шапліка в чавун кисляку і все не переставав приглядатися до Василя. А чим більше придивлявся, тим дужче дивувався. Міркував:

— Ні, не чабаном він родився. Все в Василі здавалося йому незвичайним. Незвичайним було й те, що перед їжею він довго мив руки, коли сам Гнат і забув, коли робив таку штуку; та й самі руки в чабана були незвичайні—випещені, з ніжною шкірою, хліборобською працею не попсовані. А найбільше підпасич здивувався, коли поліз у курінь за саморобним гнітком для сиру. Там у кутку він угледів кілька книжок. У думках майнуло:

— Та він і книжки читає! Що за птиця?

Чужоземці в Хіні. Дротяні загороди, що відмежують чужоземні квартали від хінських у Шанхаї

Хінські селяне тікають з місцевостей, захоплених хінським реакційним військом та білогвардійцями

Генерал Хо-Ін-Ші — командувач нац.-революційної армії в провінції Фуцзянь

Цікавість лоскотала язика. І після вечері він не витримав:
— Василю, почитай мені книжку при огні. Там у курні і бачив кілька.

З чабаном сталося щось дивне. Він здригнув, схопився й кинувся до курні. Потім спинився, та все ж чорні запалячі очі бігали зайцями. Тільки по хвилі опанував собою і гримнув:

— Не лізь туди, де тебе не просять. То я знайшов книжки в степу і хочу показати комусь письменному— може цінні вони.

Гнат удав, що повірив.

Він і цю ніч попростував спати до собак. Закутався в сіряк і тільки був задрімав, як раптом загавкали собаки і почувся голос, що їх заспокоював. Гнат підвів голову і побачив, що до курні наближається якась постать. Гукнув і в відповідь почув сердите:

— Свої...

Схопився та й собі підійшов. Відблиски вогню впали на обличчя прихожого і Гнат пізнав у ньому старого підпасича. З курні вийшов чабан і підпасич повернув до собак. Незабаром до нього підійшов Василь.

— Тут де що лишилося Степанові і він оце прийшов по нього. Ти побудь сам, а я трохи його проведу,— пробурмотів і повернувся назад. Кивнув головою на Степана і обидва зникли в темряві ночі.

Гнатові дуже кортіло тепер зайти в курні та понишпорити там, але не наважувався.

— Як угледить, то ще чого доброго й поб'є. Здоровий же як бугай,— розміркував він.

Колупаючись у гадах заснув і не чув, що пізенько таки повернувся чабан. Очевидячки, дуже дорогим товаришем був для нього старий підпасич.

III.

Другого дня Гнат погнав сам отару в степ, а чабан лишився біля курні. Він сказав, що повинні приїхати з радгоспу і додав, що наче б і загалом тут правило таке—одному бути на тирлі, а другому пасти.

Підпасич навіть задоволений був цим і душа не відчувала вчорашньої самотності. Та й день таки видався погожий: ясний—сміявся собі з природою. Море теж не сердилось і дзеркальна синя смуга його гойдалась у живих хвилях-пелюстках.

Опівдні Гнат з отарою віддалився верстов за сім і став на денне тирло над глибоченьким ярмом. Моря вже не було видно, зате в другий бік у долині усміхалися аза дерев білі будівлі чи то радгоспу, чи якоїсь колонії.

Тільки налагодився лягти відпочити, коли ярком наблизвився якийсь дядько в драному піджаці. Собаки були загавкали, але Гнат свиснув і вони заспокоїлись. Дядько підійшов, поздоровкався і почав невпевнено озиратись. Потім запитав:

— Це ж вівці Бучминського радгоспу?

Гнат кивнув головою і в той же час, вглядаючись в обличчя захожого, широко вирячив очі. Гойднулася думка:

— Щось знайоме... Де я його бачив?...

Дядько нерішуче та заклопотано говорив далі:

— Хіба... перемінили чабанів?

— Ні, тільки підпасича, а чабан залишився біля курні.

— Му... гу...

З мало захованою радістю мугикнув дядько, кивнув головою і пішов понад струмочком. Швидко зник з очей. Гнат, широко розкрити очі та блимаючи віями, щось пригадував. Далі раптово схопився на ноги.

— Він!... Іменно він!... От так штука! І подумати не можна. Знову сів і вже спокійніше міркував у голос:

— Штука. Гусарський ескадронний командир і... дядько в драному піджаці. Справді штука... Чого це він переводяється? А може він тут живе де близько та хліборобствує. Гм... Тепер не ті часи, і їхній брат за плугом ходить. Він мене, певно, не впізнав, а колись не раз давав по пиці. Правда, давно вже це було... Хе... Штука...

Останнє слово Гнат промовив кілька раз і за кожним разом більше й більше замислювався.

За вечерею Гнат не витримав, щоб не розповісти про свою пригоду чабанові.

— Знаєш, Василю, яка мені сьогодні зустріча була? Ціла історія. Став опівдні я на тирло біля ярочка, отам-о,—махнув рукою в сутінь. Тільки попоїв, як підходить дядько, та такий обідраний. Здоровкається й питає: чия це отара? Спитав і пішов собі... І щоб же ти думав? В тому обідраному дядькові пізнав я колишнього свого командира, ротмістра Балмашова. При царі я служу...

Гнат запнувся і злякано вигукнув:

— Стривай, що з тобою?...

Василь, що спершу байдуже слухав, разом стрепенувся.

Всім тілом подався наперед, руки стиснулися в кулаки, а очі взялися кров'ю. Він наче хотів кинутися на Гната і задушити.

Вже по хвилі Василь прийшов до себе і тремтяче пробубонів:

— Не нагадуй мені про офіцерів, бо я їх ненавижу.

Гнат замовк, встав і пішов до отари.

— Тут щось не тев... Чи він хотів кинутися на мене, чи справді так ненавидить офіцерів? Із таким чортом страшно жити. Він мене або задушить колись, або застрелить із дробовика.

Ліг, але не спав, бо все дивився в бік куріня. Василь довго сидів похнюпившись біля вогню. Потім випростався і кілька хвилин пильно вдивлявся кудись у темряву. Пішов у курінь і більше не виходив. Гнат перечекав трохи, доки огонь зовсім погас, далі перейшов у інше місце і знову ліг. Ніч узяла своє і він заснув.

IV.

Гнатові сниться:

— Лежить він на воді, а над головою близько літає чайка та так настирливо кигикає. Намагається сісти на лоба. Гнат махнув рукою, щоб прогнати її і прокинувся.

Просто в вічі блимали в далечині жарини-зірки. Трохи вбік невиразна пляма куріня. В повітря густе пахно овечини. По-де-куди спросоня мекають ягнята. Все як слід. Але що за знак? Десять недалеко кигикає чайка.

Повернувся обличчям до куріня, щоб знову заснути, і мимоволі прислухався до кигикання. Якимсь незвичайним йому здалося воно, надто грубим—так чайка не кричить. Тільки подумав це, як тіло почало зненацька лихоманити. А ще через мить наче прикипів до землі. В напрямку до нього від куріня рухалась у су-

тині постать. То був чабан. Тихо наблизився і, нагнувшись, хвилинку розглядав підпасича, що майже зовсім онімів. Також тихо пішов собі геть. Тільки тепер поворушився Гнат, але ніяк не міг опанувати себе. Щоб трохи заспокоїтись, зажерливо хав нічне повітря. В цей час у кількох кроках темряву перетнув довгий свист. У відповідь раз-по-раз тричі кигикнула чайка. Згавкотнею кинулись на свист собаки, але почувся придушений голос і вони повернулись до отари.

В Гнатовій голові, близькій до жаху, завихорили уривчасті думки. Питання, плани, гадки—все перемішалось до купи:

- Це Василь свиснув.
- Не чайка то, а людина.
- Швидче тікати звідси...

Встати не міг, а поповз по траві. Через кілька кроків підхопився і що сили пустився в протилежний бік. Не пам'ятав, скільки біг, коли спіткнувся й упав. Роздивився—рівчак. Ліг у ньому й принишкнув. Поволі приходив до пам'яті, а разом з тим пропадав і жах. Замість цього душу починала лоскотати цікавість.

— Чого я перелякався? На бісового батька вони б мене вбивали. Просто Василь знюхався з якимись бандитами і передав їм вістку. А може що інше? Хіба простежити?

Але для того Гнатові нічого вигадувати не довелося. Недалечко почувалися приглушені голоси й він тільки затаївся на дні рівчака. Зовсім близьенько зашамотіли по траві кроки. Ішло два чоловіки і тихо між собою розмовляли. Гнат напружував чуття, але балачки не міг розібрати. Йому вуха вплимали одне тільки слово „папери“.

Ті що балакали трохи пройшли і спинилися. Очевидно, стали прощатись. Заговорили голосніше і Гнат упіймав ціле речення: „там же, де три камені“. Пізнав і голос, він був того

дядька, що підходив до нього біля ярка. Гнат уже не боявся нічого, його лише розпалювала цікавість. Навіть підвів голову. Голоси стихли. Згодом зашамотіли кроки вже одного чоловіка і почувся стриманий Василь кашідь...

Коли Гнат добрався до отари, то нарочито почав голосно кашляти. По хвилі в темряві до нього наблизився в дробовиком Василь і запитав підозріло:

— Ти чого не спиш, а бродиш?

— Я спав і почув, що мов би собаки гавкали. Встав і обхожу оце отару.

— Му... ги... Справді гавкали, і я оце вийшов...

Гнат почував, що він аж ніяк зараз не боїться чабана і ладний був сміятись над вечірнім своїм жахом.

V.

Минуло кілька днів. Гнат увесь час ходив із отарою, а Василь залишався біля куріня. Він же сам ходив і до радгоспу по харчі. Нічого видатного не траплялось і підпасич зник до свого життя. Та й чабан трохи пом'якшав: більше розмовляв і не так похмуро. Цікавість теж підупала у Гната, але не надовго.

Раз святкового дня він надвечір повертався з отарою до тирла і зустрів старого підпасича. Думки в'язали питання:

— Чого він ходить до чабана?...

Далі якось враз промайнуло в голові:

— Старий підпасич, Василь і мій бувший командир— вони мають між собою щось спільне. Чув це моя душа,—аж рух рукою зробив Гнат. «»

Ще через кілька днів він попровадив отару в ту частину степу, де до цього ще ні разу не був. Натрапив на воду і стирлував вівці. Поблизу цього місця легав височенький круглий горб. Гнат, щоб хоч трохи розігнати нудьгу, поліз на нього. І не каюся, коли забрався на самий верх, бо надто вже чудовий кра-

вид одкрився перед очима. Ліворуч, скільки око гляне—злегенька хвилювалось срібносинє море; на ньому, моргаючи сонцю вітрилами, сковзались човни. Просто, вдалечині якесь село. Праворуч, теж у далечині їхній радгосп. Видно було що навкруги нього борсається життя. Гчат навіть помітив, як оstonь радгоспу курів паровик молотарки.

А позаду сіро-зелений степ нагадував мертву пустелю.

Зачарований Гнат довго милувався краєвидом, потім повернувся, щоб спуститися вниз до отари. Зробив кілька кроків, і здригнув. Далі пустився бігти, але не до отари, а трохи на бік. Він помітив у невеличкому вибалкові три камені.

В степу багато лежало каменів, але так, як ті, що до них прибіг Гнат, ніде йому не зустрічались. Три невеличких, пудів по десять, камені являли собою рівномірний трикутник. Підпасич почав приглядатись. Трава витоптана—очевидячки хтось тут часто бував, а біля одного каменя купа свіжої землі. Довго не міркуючи, він напружив сили і зрушив його на бік. Під звичайним каменем завжди бував різна черва, а під цим—свіжа земля. Став гирлигою її копирсати. За кілька хвилин в руках у нього опинилась шкіряна торба.

Перша думка була така:

— Той командир грабує, а Василь переховує

А друга слідком:

— Це ж я буду багатий.

Розстріл хінських революціонерів шандунцями

Але ці думки замінило надзвичайне здивовання, коли відкрив торбу. Не гроші в ній були, а сила різних паперів і три звичайнісіньких „бравнінги“ (Гнат ще з війська знав цю штуку). В безсилій злості на свою неписьменність, він ладен був зараз був шматувати себе.

Якось механічно вибрав кілька паперів і засунув за пазуху, а також і один револьвер. Всю решту знову закопав і насунув камінь.

Спочатку хотів був просто бігти до радгоспу, покинувши отару, але передумав і в голові накреслив такий план:

— Прижену зарані вівці, прикинусь хворим і скажу, що мені треба в радгосп до фершала, а там просто до голови робіткому. За цей час вони може й не кинуться до паперів... Тут не жартами пахне.

VI.

Отару довелося гнати на тирло раніше, ніж думав це робить сам Гнат. Ще сонце було високо, як з півдня потягло свіжим вітром, почувся віддалений шум і море зарябіло піною. За півгодини небо вкрилося прудкими хмарами і почав накрапати дощ.

Гнат рушив до куріня і доки допровадив отару, то дощ лив як з відра. Хвилювався так, що аж Василь помітив.

— Чого ти трусишся? Змерз чи що?

— Мене лихоманить...

— То йди в курінь.

Під дощ рушати до радгоспу ніяково, можна виґликати підозріння і Гнат мусив іти в курінь. Забився в сам куток і там лежав, тримаючи в кишені руку, що нервово стискувала револьвера... Вночі прокинувся разом обидва. Надворі ніби навіжені лементували собаки.

— Ти спиш?—стиха гукнув чабан.

— Ні.

— Певно злодії підкрадуються.

Обидва вилізли з куріня. Надворі Василь заклав у рот пальці й наче б то підходяючи собак пронизливо свиснув. Зараз же вслід трічі гикнула чайка. Гнат аж підскочив.

— Я так і думав,—майнуло в голові і рука дужче стиснула бравнінга. Василь вистрелив з дробовика і, хвилюючись, звернувся до Гната:

— Це напевне злодії. Ти побудь тут, а я понишпорю навкруги, може котрогось підстрелю.

З цими словами він хутко пішов у пільму. Гнат заспокоїв собак і собі шугнув за ним.

— Знаємо, які злодії... Брешеш, не відстану... Тепер я не боюся, в чим оборонятись,—уривчасто думав він, поспішаючи. Вітер був йому в лице, і Василь не міг чути його кроків, а Гнат—навпаки. Вже близьенько знову закигкала чайка, а ще через хвилину Гнат спинився, бо вітер доніс йому стримані голоси. Припав до землі і поліз на руках. Лізти прийшлося недовго—лише кілька кроків—і голоси почувлися вже майже над самою головою. Гнат затаїв дух і прислухався. Говорили так близько, що він би до слова розібрав усю розмову, коли б вона не була чужоземна.

— Он ти яка птиця! Крук та ще й чорний,—пробігла одна думка, а далі вони завикоріли буруном. Якось ураз пригадалось життя у радгоспі. Олексій читав у газеті: „...Білогвардійці намагались вкрасти й вивезти за кордон цілий корабель... Затримано купку шпигів, що працювали для румунського штабу“.

Гострим цвяхом довбнуло мозок:

— Шпиги... Ось вони хто!

Чабан поговорив трохи з таємничими людьми і всі рушили в тім напрямку, де Гнат знайшов три камені. Підпасич слідком.

— Ах ви ж гадюки. Що робить?.. Їх трое, а я один... Ну, та вони заморочаться.

Сама рука витягла револьвера і Гнат прискорив кроки.

До гнівної розмови моря та шарудіння вітру приєдналось постріли. Три раз-пораз, а згодом і трохи вбік один самотній. Потім усе стихло...

— Захоплю в куріні сіряка й зараз же до радгоспу. Нехай і вівці лишаються без догляду,—думав Гнат, коли добігав до тирла.

Заскочив у курінь, намацав сіряка і тільки повернувся до виходу, як залементували собаки. До відтулини, аж у вічі вдавило сяйво електричного лихтарика, й перед самим обличчям опинилися три револьверні рурки.

— Стій!..

— Це не він!..

— Де чабан?..

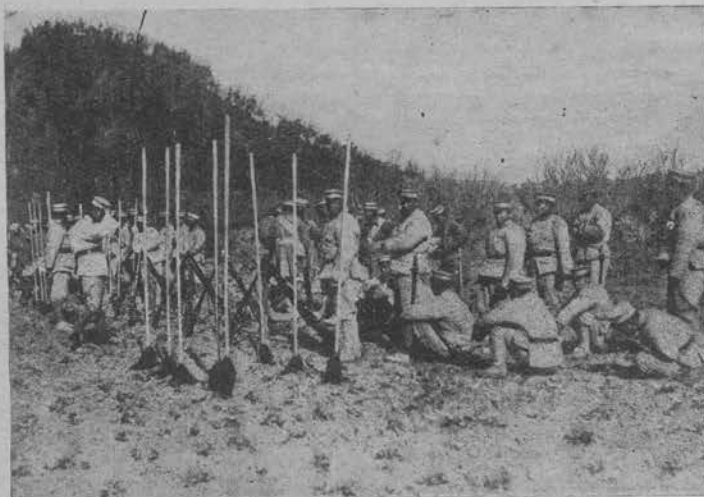
Переплутались грізні вигуки. Гнат отетерів. Згодом, коли в смугі сяйва пізнав лице адміністратора, радісно зворушено, та дзвінко вигукнув.

— Я його забив!..

Розшук натрапив на сліди шпигунської організації. Де-які члени її, разом з колишнім ротмістром Балмашовим, що переодягнений був за селянина, та поручником Козодою, що колись працював за підпасича, були арештовані. Залишався на волі тільки головний ватажок, полковник Соколицький—чабан Василь.

Гнат не одного чабана забив. На траві лежали два трупи. Другий належав чорненському та худорлявому чоловікові в військовому плащі, а під ним румунська уніформа... В шкіряній торбинці під каменем лежали плани розташування червоних частин.

СЕРЕД РЕАКЦІЙНИХ АРМІЙ ХІНИ

Кулеметчики реакційної армії йдуть на фронт під охороною салдат із списками

Реакційні загони в провінції Цзянсу виступають зі списками проти кантонців

В БОРОТЬБІ З ІМПЕРІАЛІСТАМИ

„В непробудимому Китаї, в Єгипті темному, у нас і понад Тигром і Єфратом...“

З цього переліку де-хто вибув.

Вибули—10 років уже—ми. А нині вибув і Китай, Хіна тоб-то.

Непробудимий пробудився і що-день більшої сили набирає, ширше розправляє рамена в боротьбі зі світовим гнобительством.

За що йде боротьба? І з ким?

Немов би кантонська національно-революційна армія і уряд її б'ються з маршалом У-Бей-Фу, з генералом Сун-Чуан-Фаном, з маршалом Чжан-Цзо-Ліном, з пекинським урядом.

Вони і подібні їм втілюють і репрезентують стару, розпрошену, бюрократично-спекулянтську і генеральсько-бандитську Хіну, запроданську брудну піну на бездонних поневолених трудових глибинах.

Але споза них виглядає інша сила.

На неї натякав англійський „Таймс“ ще до падіння Шанхаю, пишучи:

„Не можна нічого сказати про майбутню долю всієї Хіни доти, поки не стане ясным, хто стане міцною ногою в Шанхаї. Тут, на гірлі Ян-Цзи, де головним чином концентрується чужоземний вплив і інтереси... робиться спроба вирішити найближче майбутнє Хіни. Сам Шанхай, його океанський торг, його прудкі пароплави, його величезні митні прибутки — приз боротьби...“

„Приз“ цей цінний тому, що це — ключ до економічної влади в Хіні. А хто є справжнім претендентом на той торг, прудкі пароплави, а з цим ключем іще й на багатства всієї Хіни, на безмежний ринок і на бездонні джерела робочої сили, — про це свідчить красномовна візитна картка: сорок тисяч міжнародного, а головним чином англійського війська, що його привезено „на оборону майна й життя чужоземців“, десятки їхніх же панцерників, крейсерів, міноносків і канонерок, що чатують у Шанхаї, і що цими днями обстріляли та спалили Нанкін.

Оце — та справжня сила, що бореться з нац.-революційним рухом; а брудна піна атаманщини — це тільки зброя в його руках, зброя гнила, невідійна.

Але перевал пройдено. „Приз боротьби“ вже в руках нац.-рев. уряду, генеральські армії розпадаються одна по одній; дві третини Хіни вже під контролею південців і можна гадати, що „доля Хіни“ вимальовується в недалекому майбутньому досить чітко.

* * *

Широкий, державно організований революційний наступ на генеральську Хіну почався нещодавно, лише дев'ять місяців тому; в липні англійська преса з наївним здивованням констатувала, що південці наважилися зі „своїх“ провінцій Гуандуна та Гуансі — всунутися на північ, у провінцію Хунань, де панував англо-американський поплічник — У-Бей-Фу.

Висловлюючи здивовання, англійська преса в слід тупицею гадала, що „мабуть, починається серйозна сутичка між південними та північними мілітаристами“. Тяжко вірити, щоб та наївність була щирою, але бувають випадки, коли найвігднішою

є роля простака.

І я, мовляв, — не я, і кобила не моя. А нишком: „Може ще й пронесе“.

Що суть же справи імперіялісти розуміли добре — про те свідчить і щедрі англійська допомога У-Бей-Фу і швидка заміна його після поразки Сун-Чуан-Фаном, і субсидії Чжан-Цзо-Лінові, і спроба інтервенції проти південців, коли спалено місто Ван-сян, і Ханькоуські події, і мобілізація чужоземних сил у Шанхаї, і виступ англійського війська на позиції під Шанхаєм, і нарешті артилерійська канонада з інтервентських кораблів по Нанкіну.

Та нині імперіялісти й сами не криються з цим.

Але за дев'ять місяців зроблено дуже багато. Південна й середня Хіна майже цілком у руках національно-революційного уряду; черга за північними провінціями — лівим берегом низу Ян-Цзи і долиною низової течії Хуан-хе, де ще притаїлися залишки генеральської реакції.

* * *

Зроблено це, звичайно, не за дев'ять місяців.

Дев'ять місяців героїчного наступу — це тільки наслідок велетенської роботи, проробленої раніше.

Її коріння — в промисловому зрості національної буржуазії, в її бажанні бути хазяїном у себе дома і в нелюдському подвійному тягарі над робітництвом і селянством; в зрості, разом із промисловістю, пролетаріату і його класової організації; в злиднях селянства і в старому болючому процесі наростання ненависти до чужоземних гнобителів-капіталістів.

Її початок — ще перед незакінченою революцією 1911 р. що скинула богдыхана, та не запобігла атаманської реакції.

І довгий і тяжкий був шлях її.

В закордонному підпіллі вели організаційну роботу доктор Сун-Ят-Сен і його товариші. А хінська буржуазія з Ханькоу, Гонконга, Сінгапура, з островів Індонезії і з міст Далекого Сходу й Америки збирала й давала гроші на революцію.

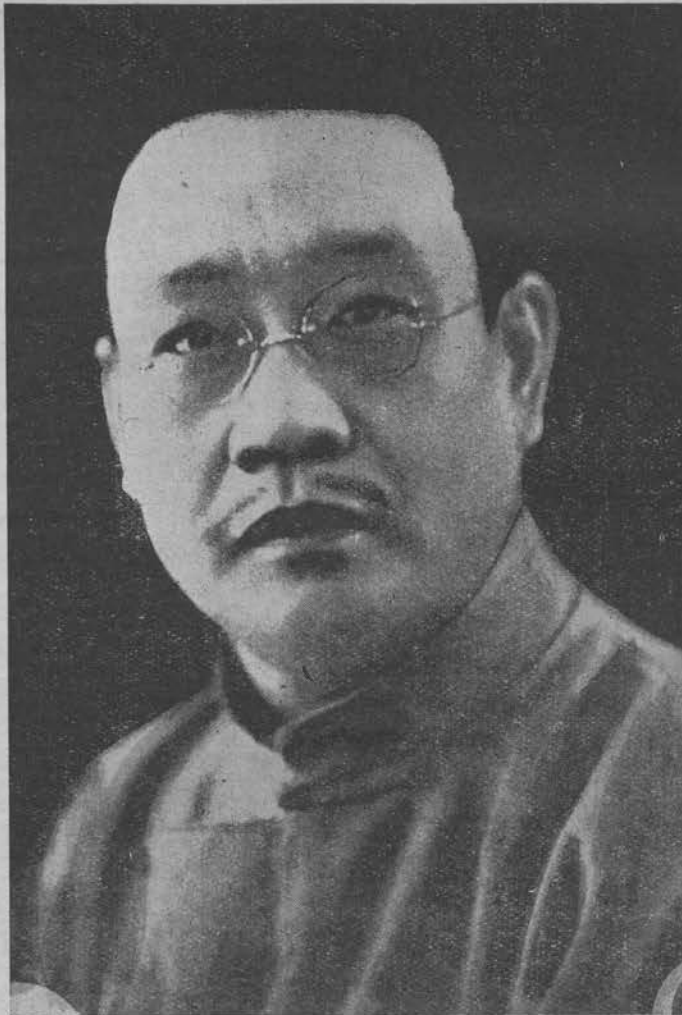
І не тільки буржуазія. Збирали й давали студенти, ремісники, навіть напівголодні кулі.

Дев'ятистої роки. Боротьба проти чужоземного залізничного будівництва, що зміцнює вплив чужоземного капіталу. Уряд, тоді ще богдыханський, здав концесію англійцям на будівництво колії Шанхай-Ханьчжоу-Нінбо.

І от, у 1907 році — в провінціях Чже-Цжан і Цзян-Су, де мала проходити дорога, вибух громадського обурення.

Купці, ремісники, салдати, актори, проститутки, банкіри об'єдналися в однім змаганні: краще збудувати залізницю самим, а не давати англійцям. Підписні листи. Жертви. Акційне товариство. В Ханьчжоу шансонетні співачки зібрали проміж себе 20.000 доларів. Три купці в Нінбо внесли

14 мільйонів доларів. Салдати жертвували половину злиденного утримання. Зібрали величезну суму — 100 мільйонів франків. Послали делегацію в Пекін — не помогло: уряд затвердив контракт з англійською компанією... Низка кошмарних і героїчних разом самогубств у знак протесту, траурні демонстрації, податковий саботаж, мітинги, петиції, — були відповіддю, і обурення не вгавало 2 місяці.

Тан-Янь-Кай, тимчасовий Голова Кантонського уряду та Політбюра Гоміндану

Така ж „залізнична війна“ проти навали чужоземців та зловживань уряду була і в провінції Сичуань. Уряд посилав армію на вгамування протестантів і в боях було вбито більш 10.000 революціонерів.

Революція 1911 року почалася з найбільших промислових і культурних центрів—Ханькоу і Учана, і огнем розлилася по долині Янцзи та на півдні.

Настрій селянства? Ось — риска.

В квітні 1911 року невдалий вибух революції мав місце в Кантоні. Проводир вибуху—революціонер Ван Шен, з одірваною в бою рукою, спливаючи кров'ю, ледве сховався від урядового війська. З ним була революційна каса—кілька мільонів доларів. Його голову було оцінено в 100.000 доларів. І от—обірявані, голодні селяне, знаючи це, переховували його з грішми, викидували і з небезпекою для власного життя переправили за кордон.

Оце був багатий ґрунт, що на йому, після поразки першої революції знову почалася на півдні організація сил для наступу. А нову міцну і витриману силу дало йому робітництво, що з 1920 року почало організуватися й виступати, як свідомо класова сила під керівництвом молодого компартії.

Не дурно минуло й цих п'яти-шість років ґрунтовної підготовки революційного наступу. Вона почалася року 1919, коли революціонери, згуртувавшись і спираючись на армію Чжен-Цзюн-Міна, взяли Кантон, опанували провінцію Гуандун, а потім і сусідні Гуансі і Гуйчжоу. Цей терен і став за базу революційно-державної організації. На ньому й провадиться важкий шлях иправ і науки, помилок і поправок.

Зрада Чжен-Цзюн-Міна—і крок вліво, з більшою орієнтацією на робітництво.

Школа Вампу... Організація нової, політично-свідомої армії. Організація революційних селянських союзів.

Знову хитання правих—і фашистське повстання „паперових тигрів“.

Школа Вампу розбила його, і знову—твердіша орієнтація ліворуч—на робітництво й селянство.

Міцніє в зв'язку з масою населення і набуває сил для наступу нова революційна армія.

А армія південців—це таки справді невидана і глибоко революційна нсвина для Хіни.

Спокон віку армія й салдатів уяві хінця—найпоганше зло.

Богдиханське „восьмипрaporeне“ військо—це була дармоїдня, своєрідне дворянство, ледаче, гниле і навіть ні до якого бою не здатне.

Поразка в японській війні 1894 року підбила йому підсумки.

Реорганізована після того армія, її одержали в спадщину і генерали-мілітаристи—це наймана зґрая з голодних, деморалізованих, вибитих із життя декласованих елементів. Три-чотири карборанці місячного утриманням, ось єдиний стимул її „служби“.

Генерал У-Бей-Фу, що його армію наполовину знищено Кантонцями

Брама, що веде в хінську частину Шанхаю з чужоземних кварталів

„З доброго заліза не роблять цвяха, а путячий чоловік не піде в салдати“,—так оцінює салдата хінське прислів'я.

Грабунок—функція цих армій. Салдат і бандит (на півночі „хунхуз“) це-одно, не тільки функціонально, але здебільшого й персонально. Не заплатив дуцзюн грошей—і армія розлазиться по шляхах, тероризуючи цілі округи. Пройшла знову чутка, що хтось поповнює чи набирає військо, і бандити сунуть знову „на службу“.

Та й на службі та ж робота. Не дурно ж таємні селянські організації і селянські повстання, —от як повстання „Червоних Списів“ у Хенані, скеровані головним чином проти визиску генеральських армій.

І революційна армія, що має міцну дисципліну, не грабує, знає за що воює—це справді нечуване і радісне диво. Тим то й радісними усмішками зустрічає її населення, тим то й розчищають їй дорогу партизанськими повстаннями селянство і робітництво.

А робітництво—це найактивніша сила революційного наступу. З 1920 р. удар за ударом наносить воно мілітаристам і їхньому хазяїнові—імперіалізові.

Страйки-бойоти проти японців по всьому забережжю, страйк-бойкот по всьому Китаю проти англійців, страйк на Пекін-Ханькоуській залізниці, Гонконгський страйк моряків 1921—22 р.; Шанхайський страйк 1925 року, що перекинувся на всі великі міста Хіни, другий гонконгський страйк-бойкот 1925—26 року, що завдав величезної поразки англійському капіталові, нарешті—бойові політичні страйки

Шанхаю робітниками—це ті віхи, що відзначають найбільш ударні моменти революційного наступу. Терору, що про нього давно вже забули європейські робітники.

Коли до У-Бей-Фу в 1923 році прийшла для переговорів делегація з 39 страйкарів—залізничників, він просто розстріляв усіх. Чжен-Цзюн-Мін одрубав голови десяткам робітників у Кантоні.

Сун Чуан-Фан під останній страйк одрубав голови більше ніж стом страйкарям.

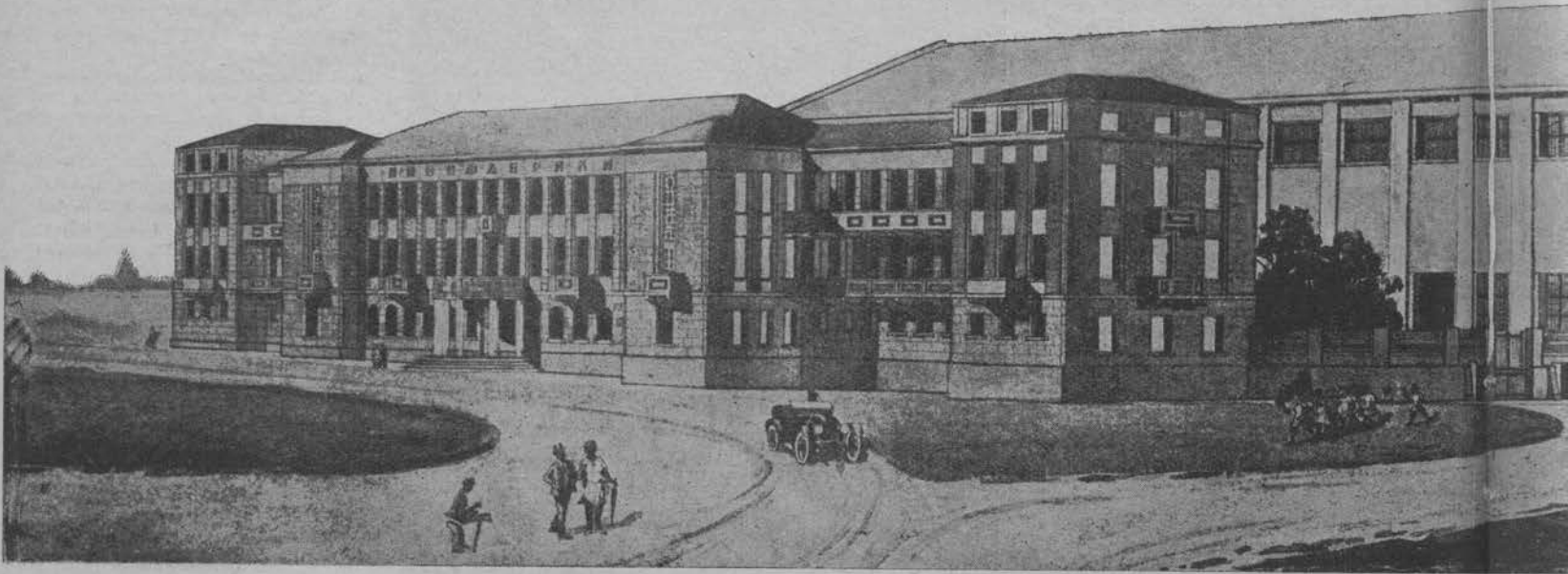
У Шанхаї робітничі демонстрації розстрілювано з кулеметів... І т. д., і т. д., і т. д.

Це поки що побутове явище. А база його—індустрія і пролетаріят-революціонер на густому тлі пережитків середньовічної деспотії. Кривавий шлях...

Проте перевал перейдено. Ще міцнішою орієнтації на робітництво й селянство. Ще більшої активності з боку трудящих, щоб зберегти й забезпечити послідовно-революційний шлях.

І „майбутня доля“—Хіна єдина і незалежна від імперіалізму, от що стане реальною дійсністю.

Мик. Новицький

Провкт кіно-фабрики, зроблений проф. Риковим. Фабрику будуватиметься в Києві в цьому році. Головний павільйон будуватиметься на сорока десятин землі, а загальним обсягом будівель до 128.000 куб. метрів. Збудування Києва

ЧЕРЕЗ МІСЯЦЬ у Києві відбудуться закладини великої кіно-фабрики ВУФКУ. Це буде перша радянська кіно-фабрика, в тому розумінні, що її збудують руки радянських робітників з радянського заліза й скла. Ті фабрики, що на них досі радянський фільм творився, дісталися нам у спадщину від Ханжонкових та Ермольєвих, від отих „творців та корифеїв“ буржуазного російського кіна. Злиденні, кепсько встатковані, маленькі й тісні — вони стримували й гальмували розвиток радянської кінематографії. Проте радянська, а зокрема українська кінематографія пристосовувала одні кіно-ательє до своїх потреб, от хоча б на Одеській кіно-фабриці ВУФКУ, що завдяки напруженій і дбайливій роботі та винахідливості наших кінематографістів набула зараз вигляду не гіршого за середнє європейське кіно-ательє. Величезний головний павільйон Одеської кіно-фабрики дає змогу інсценізувати найскладніші і наймногочисліші сцени.

Проте, все це — „наливання новго вина в старі міхи“.

І от, інтенсивно й хутким темпом розвиваючись, українське кіно стало перед завданням: без нових, технічно цілком удосконалених і великих кіно-продукційних баз дальший розвиток цілком неможливий.

Такою новою могутньою кіно-продукційною базою на Україні стане Київська кіно-фабрика. Величезні будівлі майбутньої фабрики, що загальним обсягом своїм матимуть більше як 128.000 куб.

метрів, ростягнуться на околиці Києва — Раковці, в великому Пушкінському паркові.

Кіно-фабрика посідатиме біля 40 десятин землі, де буде збудовано головний павільйон, корпуси допоміжних підприємств, великий майдан то-що.

В головному павільйоні фабрики зможуть, не заваджаючи одне одному, працювати п'ятнадцять режисерських груп. А в разі потреби головний павільйон можна буде, піднімаючи спеціально пристосовані ізоляційні завіси, по-

ділит

робіт

Д

фабр

гії до

ської

про

спер

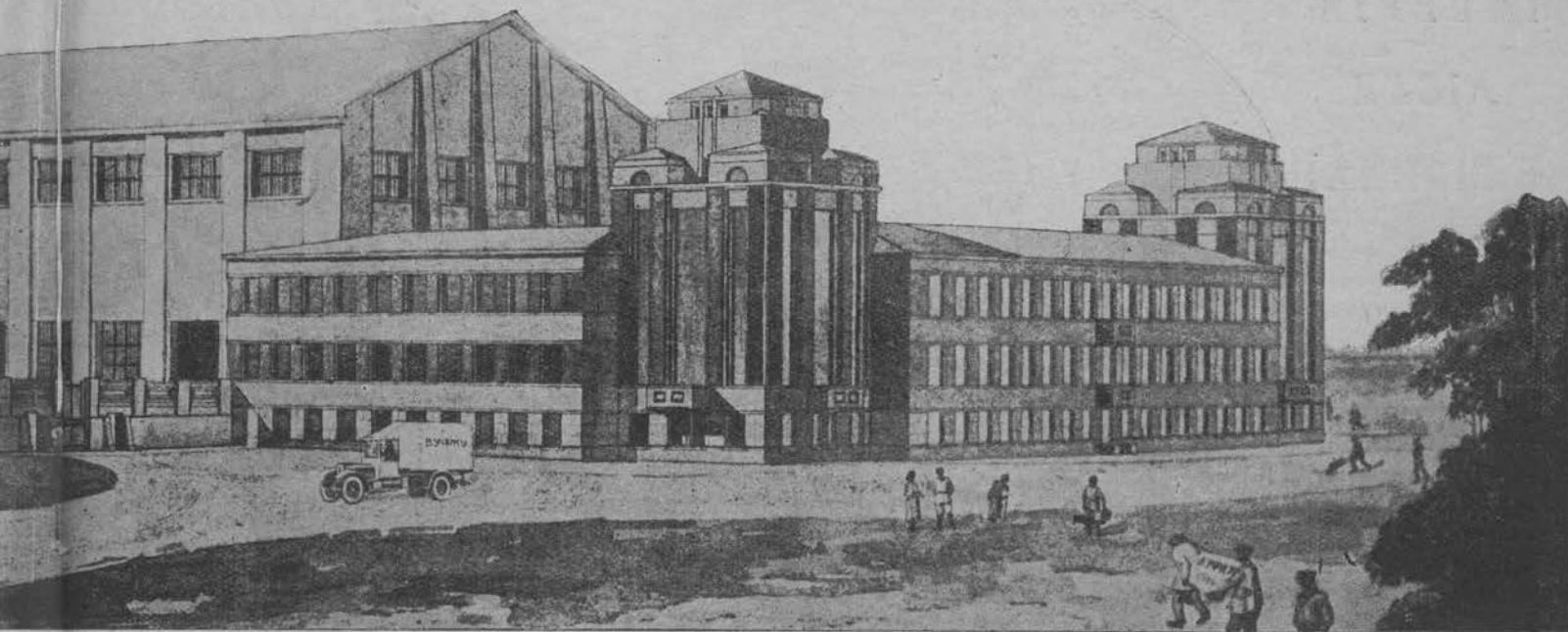
У

апара

зован

Околиця Києва — Раковка. Пушкінський кіно-фабрика ВУФ

Павільйон буде закінчено в 1928 році. Це буде могутня кіно-продукційна база в СРСР. Кіно-фабрика посідатиме біля вавши Київську кіно-фабрику, Україна матиме міцну базу для розвою своєї кіноіндустрії

Розділити на кілька цілком окремих частин для робіт режисерських груп.

Для правильної та доброї роботи кіно-фабрика вимагатиме чимало електричної енергії до 12.000 ампер постійного току. З Київської електростанції до фабрики буде прокладено на протязі сьоми кілометрів спеціальний підземний кабель.

Устатковано фабрику буде найновішою апаратурою, всі процеси роботи буде механізовано. Відповідно до ходу процесу роботи

будуватимуться й корпуси допоміжних підприємств, щоб уникати тяганини та зайвої метушні в роботі.

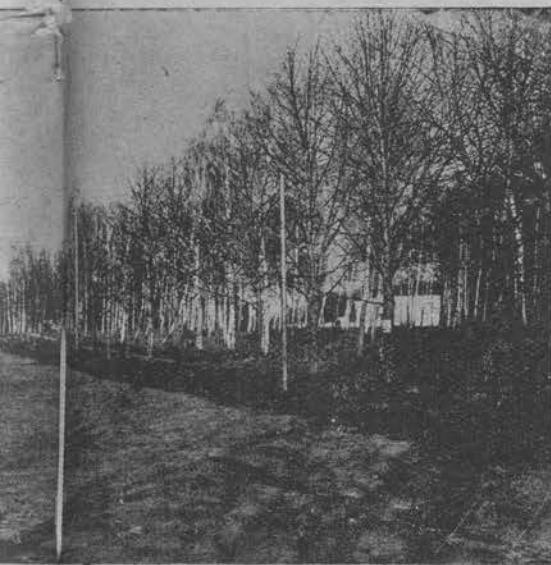
Зі Всеукраїнським товариством будівельної індустрії „Індустрой“ складено таку угоду, що „Індустрой“ до 1/І 1928 р. мусить закінчити будівання головного павільйону, щоб на початку 1928 року можна було почати кіно-роботу.

Цілком закінчено кіно-фабрику буде, певне, на 1/Х 1928 р., як що вчасно буде виконано всі спеціальні замовлення що до електричного устаткування фабрики.

Збудувавши Київську кіно-фабрику, Україна матиме міцну базу для розвою своєї кіно-індустрії. Не слід забувати, що в такій країні, як Америка, в країні з високо розвинуеною індустрією, кінематографія посідає третє місце в промисловості, пускаючи перед себе лише металургію та автопромисловість. Українська кінематографія—мусить бути індустрією мистецтва і буде нею.

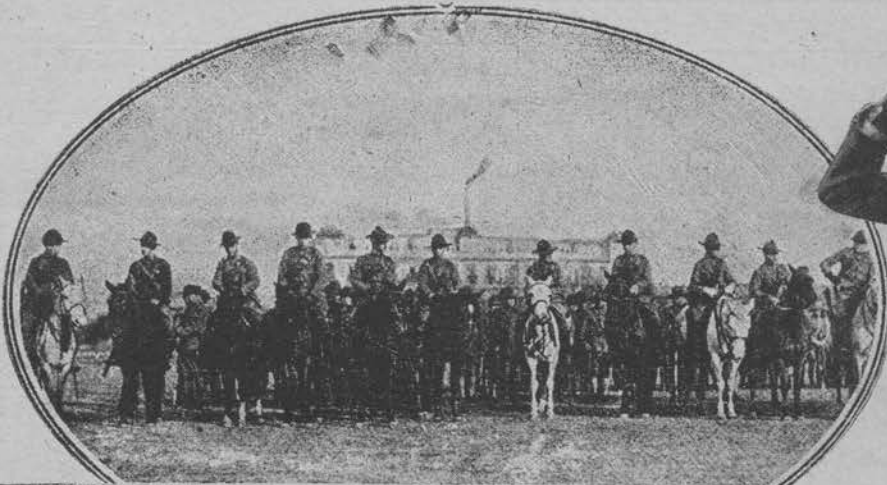
Найближчим завданням нашої кінопромисловости буде розвинути власну фото-хемічну продукцію, що забезпечувала б її потрібними препаратами,—в першу чергу світлочутливими плівками. Цих плівок щороку привозять наші кінопідприємства з-за кордону на десятки мільйонів карб., а тимчасом продукцію їх легко можна б наладити тут таки в нас, визволяючи таким чином наше кіномистецтво спід останньої технічної залежности від буржуазного світу.

М. Буш

Парк у Дніпропетровську, де будуватиметься фабрика ВУФКУ

ІМПЕРІЯ-
ЛІСТИ
В ШАНХАЇ

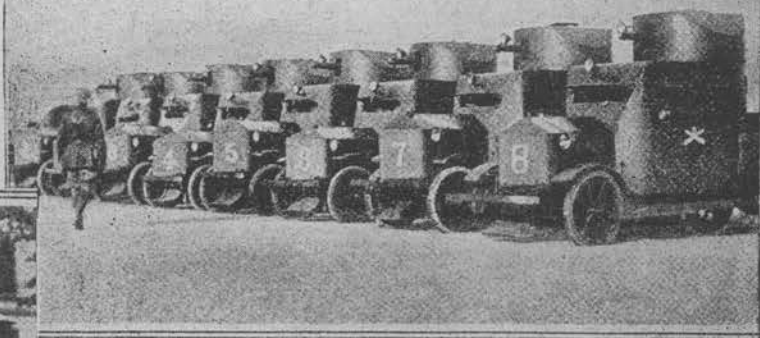

Американське військо в Шанхаї, що недавно прибуло з Філіппінських островів

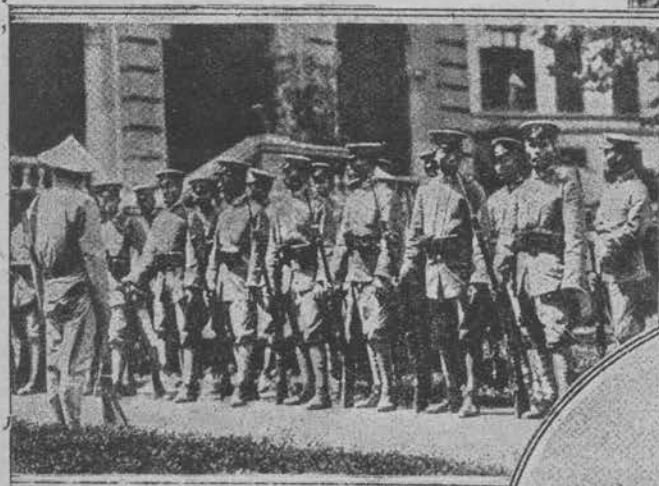
Праворуч—ген. Дж. Дункан, командувач „сил оборони“ в Шанхаї

Вулиця в Шанхаї, що є кордоном між чужоземними та хінськими мешканцями. На кордоні поставлено загороди з колючого дроту

Парад англійських танків у Шанхаї

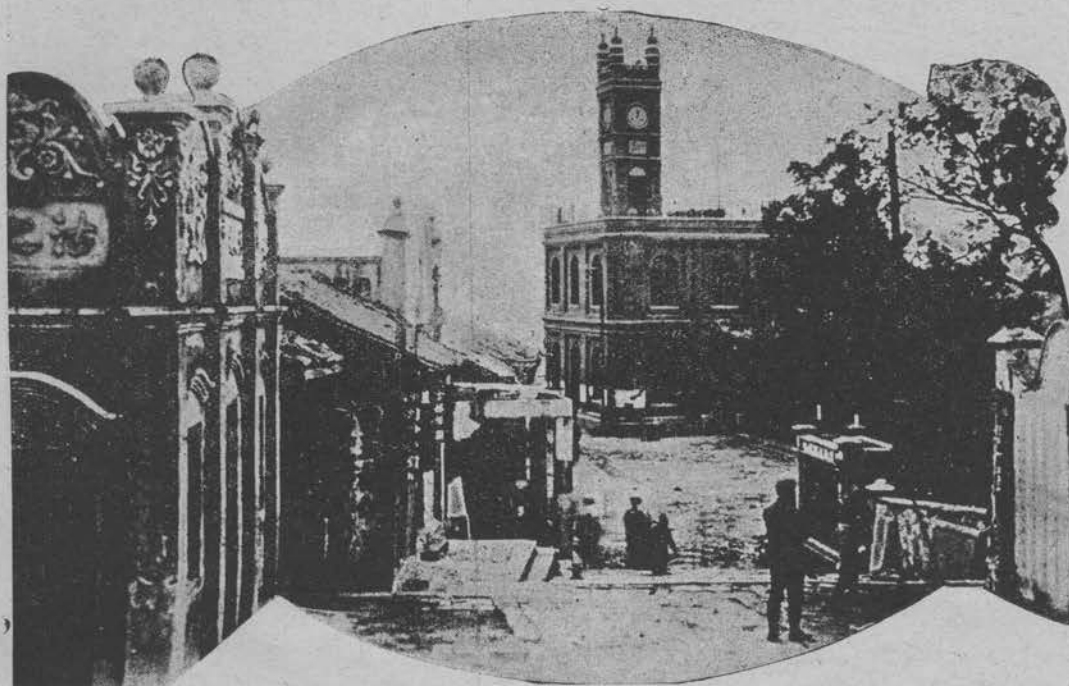

Хінське реакційне військо, що захищає квартали чужоземців — т. зв. септльмент

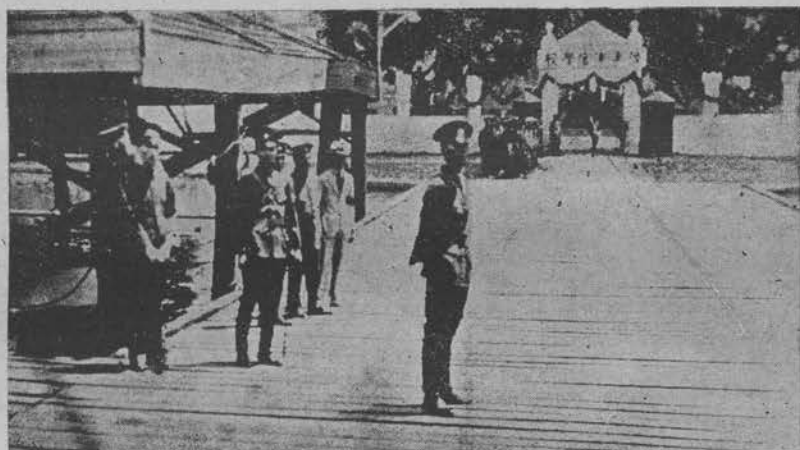
В овалі—англійська артилерія в Шанхаї на параді

В НАРОДНЬО-РЕВОЛЮЦІЙНІЙ АРМІЇ

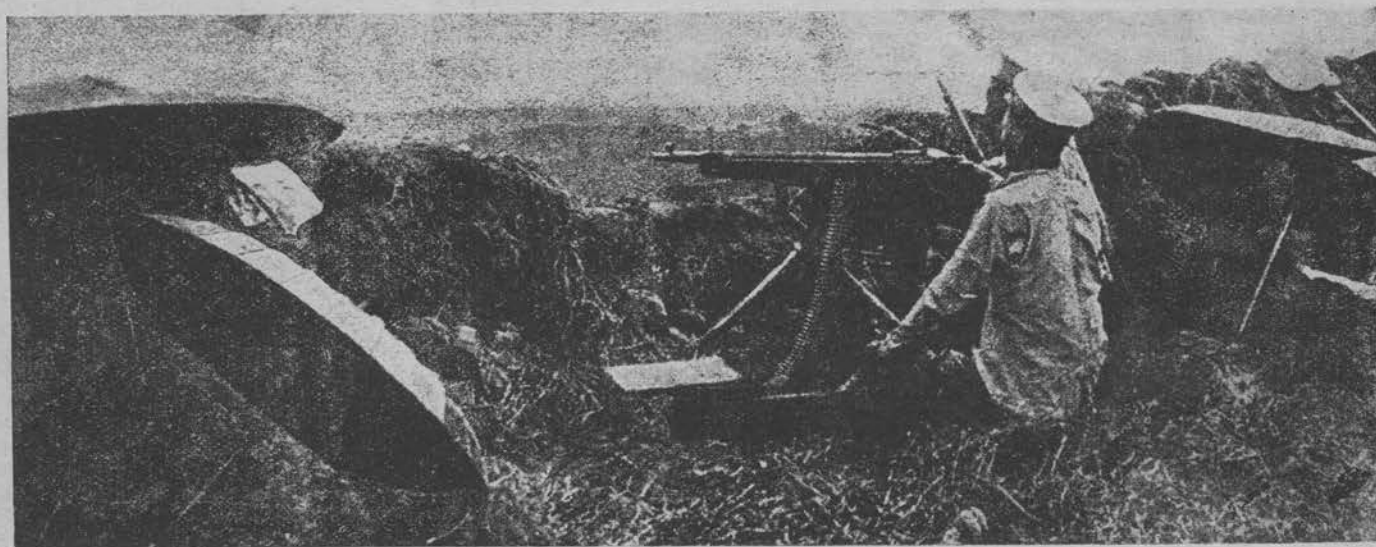
Штаб Народньої революційної армії в Ханькоу. Праворуч—кіно-оператор на фронті армії Чан-Кай-Ши

Ген. Чан-Кай-Ши перед військовою школою в Вампу (Кантон)

Кантонці в дохідній формі

Кулеметні шанці нар. рев. армії перед Нанкінгом підчас боротьби за нього

(З приводу паклепу

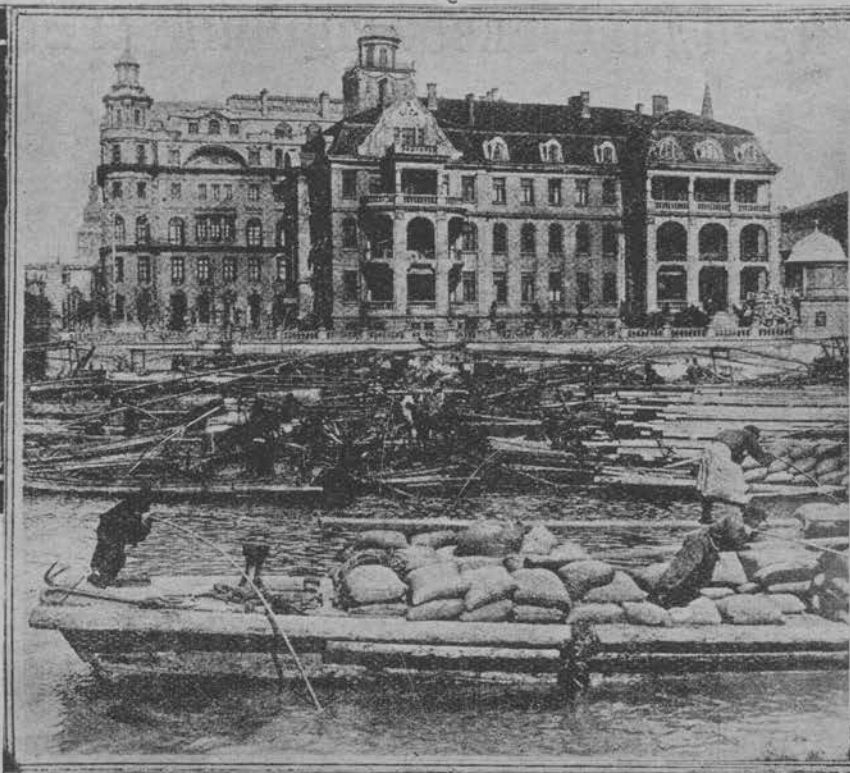
З долини на гору, з гори в долину льосовими полями, кам'яними ребрами, солонцями й піщаними пустелями, велетенською гадюкою в'ється Великий Мур—всьме диво світу.

Подекуди гранітний, подекуди серцевий, а то й просто з глини та землі, личкований цеглою та плитами, з шерпуватими чотирьохкутними вежами, простягає він з галузками в бік, загалом майже на 4600 кілометрів від Жовтого моря в пустелю Східного Туркестану. Від п'яти до шости метрів заввишки і стільки ж завтошки стоїть він і повині, на сході міцний, на заході здебільшого руїнами—мовчазний свідок тисячоліть, починаючи з часів Олександра Македонського. Навіщо його будували і підтримували на протязі двох тисячоліть? була

колись поширена думка, що Мур мав загородити Хіну од світу і, зокрема, від наскоків монгольських та манджурських народів. Проте ця думка—не дуже вдалий наклеп. По-перше, Мур підтримували й самі монголи. Та й взагалі ніякої ізолюваності, „замурованості“ Хіни ніколи не було. З давніх давніх Хіна мала великі торговельні та інші зносини з народами Сходу, а одночасно і зі Східною Європою.

На Туркестанських, Індійських, перських і прикаспійських межах, на перехрестях караванних шляхів відбувалися величезні ярмарки. З VII віку Хіна знає широкий кредит, державні паперові гроші і навіть науку інфляції. Пам'ятки хінської культури знаходимо нині на розкопках Ханської Ставки в Астраханській губернії. Та досить уже згадати, що Хіна була складовою частиною великої монгольської імперії, що протягом півтороїх віків охоплювали терен від гір Амура, нинішніх Владивостока, Шанхая і Сайгона до Смірні, Підкарпаття, Білоруси та Новгородських земель. І в гадка, що ці мури як раз і мали за мету забезпечувати шляхи сполучення з країнами середньої Азії, тоб то не для ізоляції служили, а як раз навпаки.

Культурні народи давнього світу мали відомості про Хіну. Є згадки про неї в Асиро-вавилонських джерелах, що відбилися в біблійі (пророк Ісаїя), у давніх грецьких, сирійських і єгипетських географів Птолемея і Страбона. На початку християнської ери навіть римська імперія мала зносини з Хіною, а за часів Юстиніана через Персію з Хіни просякло на Захід шовківництво. Та досить вели-

Будинок радянського посольства в Шанхаї

пейського Заходу на руїнах римської імперії розпочалася варварська епоха християнського середньовіччя.

А знову з'явилася Хіна на обрії європейського знання тоді, коли з одного боку хінська культура підсунулась ближче до азійського Заходу (через монгольську імперію за династії Юань, а пізніше, за 21 династії Мін—морським торгом), а з другого боку, коли почав шукати шляхів на схід і молодий європейський (спочатку венеційський) торговельний капітал.

Першим європейцем нового періоду, що досить добре вивчив Хіну і залишив докладні відомості про неї, був венеційський купець-мандрівник Марко Поло, що протягом 24 років (1271-1295) жив при дворі Хулібай хана, користуючись великою пошаною. В цей же період у Хіну наїздили та жили там італійські манахи, єпископи, в Пекині було засновано папську легатію і провадилися зносини між Венецією та Римом і Пекіном. Манахи, як і скрізь, прийшли як перші агенти торговельного капіталу. Цю роль зберегли вони й досі. І досі в Шанхаї поруч старої обсерваторії, Сікавейського монастиря та єзуїтських шкіл відогає велику роль і капітал отців єзуїтів, зисковито вміщений у ломбардах, позичкових касах і міняльних лавках.

Далі, гістьми вже менш бажаними, явилися морем португальці (1516-17 р.р.). Вони прибули до Кантону в 1521 р. до Пекіну прибув їхній посол, а незабаром, одуривши хінську владу, вони захопили і закріпили за собою, як торговельну факторію, острів Макао. І досі це—португальська колонія, світова столиця роспусти, наркотизму та азартної гри—тихоокеанське Монте-Карло. Тільки, до речі, як португальці не в тепер царями фінансів, тї й у публічних домах Макао, як основний і оборотний капітал, переважав капітал англійський.

За португальцями морем же линули один по одному тодішні господарі напіврозвищадського торгу та торгу рабами—єспанці, голляндці і нарешті, англійці. І що більш їх напливало, що настирливіше вони сунулися,—

на Великий Мур)

кий торг з країнами Передньої Азії провадила Хіна і морем, заходячи в Перську затоку і до берегів Африки.

Легендарно-містичною і навіть зовсім невідомою країною для європейського Заходу Хіна стала лише тоді, як для самого євро-

Тов. Бородин і Сун-Яг-Сен. Фотографовано в 1924 році в Кантоні

з одверто хижачкою, конкістадорською жадобою, з одверто хапунськими колонізаторськими замірами, — то менш радо їх приймали. Португальці, зі своєю попівською агентурою, швидко встигли розлітися по багатьох містах, заснувавши факторії. Нахабні вимоги купців на кожному кроці підтримувалися і хитрощами і військовими десантами і гарматами з каравел та бригаантин. І тільки через 29 років, в 1545 р. така ж доля спіткала й колонію в Джень Чжоу. Та європейські гості були не з дуже соромливих. В 1660 році з'явилися французи, в 1684 вперше осіли в Кантоні англійці, в 1719—1722 заснувалась могутня Ост-Індська компанія, що стала царем і богом економіки на Індійському та Тихому океанах. Потім встрили німці (Австрія) в 1784 році з'явилися в Кантоні й американці. Найбільшу увагу безцеремонні гості звертали на торг опіумом. Для англійців, що ввозили його з Індії, це було „золоте дно, для хінців — руїна, розбещення, звиродніння. Більше ста років точилась боротьба з одного боку протестами, заборонами, конфіскаціями і навіть дрібними повстаннями, а з другого боку — хабарями, десантами, погрозами й захопленнями.

Нарешті гості зовсім розперезалися: коли хінський уряд рішуче заборонив торг опіумом, в 1840 році Англія почала з Хіною війну.

Хіну було побито. Потім з таких же нагод іще не раз побито і один по одному пішли „угоди“ європейських держав з Хіною. А з угодами спочатку вільні порти, потім залізниця, концесії, екстериторіальність, промисловість, — і європейсько-американсько-японський капітал став у Хіні владною ногою.

* * *

Такі ж майже зносини з Хіною розвивалися суходільним шляхом і в Росії. Перші звістки про Хіну принесли в Московське царство в 1567 році козаки Іван Петров та Бурнаш Яличев що розвідували за Сибіром „незнаємих земель“. Потім з часів, царя Михайла в в московському архіві дві грамоти імператора Ван-лі, що містять у собі... „милостиве жалування землею“, тоб то дозвіл цареві, як буди-то васалові, володіти й порякувати своїм царством. Ці грамоти відносяться до 1618 і 1649 р.р. Як видно, тодішні володарі не любили пикою в бруд, і хоч географію не дуже добре знали, а на всякий випадок брали дипломатичний тон з найвищої ноти. Проте тут зустрілися ледве чи не рідні культури.

В 1656 році в Пекін прибув офіційний посол царя Олексія — Федор Ісакович Байков.

Просидів Байков у Пекіні півроку; нічого не висидів, за те гонору ведикодержавного перед богдыханськими мандаринами не порушив. Всі пів року пішли на суперечки етикетного характеру.

Перш за все мандарини

„велели Федору Байкову с лошади слезть и против кумирниц у самых ворот велели припадши на колени, кланяться: „Поклонися де нашому царю“.

Цьому ніяк не міг скоритися говорючий посланець, щоб не дати в поругу чести „всей Руси великого государя и обладателя“. Як раз — „обладателя“, а не „обладателя“, бо це ж саме доводив у той майже час другий представник тієї ж дипло-

матичної культури, боярин Бутурлін, Хмельницькому в Переяслові: „в сем бо сугубом Азе великая тайна заключается“.

Потім грамоту Байков згоджувався дати тільки в руки богдыханові, а до богдыхана його не пускали. Повернувши йому зрештою подарунки, випровадили його з нічим. Байков залишив докладний відчит про свою мандрівку, що став за багату вкладку в науку.

Не краще, по суті, доля спіткала й посольство Спафарія 1675 року. Тут за домагання передати грамоту власноручно богдыханові Спафарія було навіть посаджено у в'язницю, а коли й погодився Спафарій на вимоги мандаринів — стати на коліна перед богдыханом, вдарити чолом і доручити дарунки, то дарунки ті хінці кваліфікували, як „податок“, а оддарунки богдыханові цареві, як „жалування“ підданцеві з ласки богдыханської. Та й грамота богдыханська мала форму грамоти верховного володаря до свого васала, і Спафарій не зважився її взяти. Але ще до цього почався караванний торг Москви з Хіною, а поруч непривітних дипломатичних зносин почалися й ворожі стосунки покордонного характеру. На сибірську територію тікали ворожі хінському урядові політичні діячі (тунгузький князь Гантімур, монгольські князі то-що), на Амурі почали засновуватись козацькі засіки („остроги“). Місто Албазин хінці двічі брали й палили (між іншим за другим разом з Албазина передалося до хінців 45 чоловіка з попом на чолі. Вони заснували в Пекіні духовну місію, що з неї за 200 років вийшло багато видатних сінологів-хінознавців).

Від початку XVIII віку така ж тяжка дипломатія в супроводі всякого знущання мандаринів з послів (Ізмайлов 1719 р., Рагузінський 1727 р. та ін.) залишалася єдиною і досить слабою втіхою мандаринів. Бо поруч дипломатії в ролі активного чинника на практиці виступив кулак.

А протягом кінця XVIII і XIX віків натиск царського уряду збільшувався по всьому кордону, і низка окремих та міжнародних угод (Кяхтинська 1768 р.;

Пекінська 1860 р.; Чугучакська 1864 р.; Петербурзька 1881 р.; 1898 про Порт Артур, 1901 про боксерське повстання, і т. д. і т. д. — поставили царську Росію на почесне місце в лаву не дуже чемних європейських гостей і „приятелів“ Хіни.

* * *

Оці то приятелі і вигадали байку про ізоляційну історичну роллю Великого Муру, про „замурованість“ Хіни. Знаючи свої здібності і привминість своєї „дружини“, вони мали рацію гадати так: „Ага, мур? Так це мабуть від нас!“

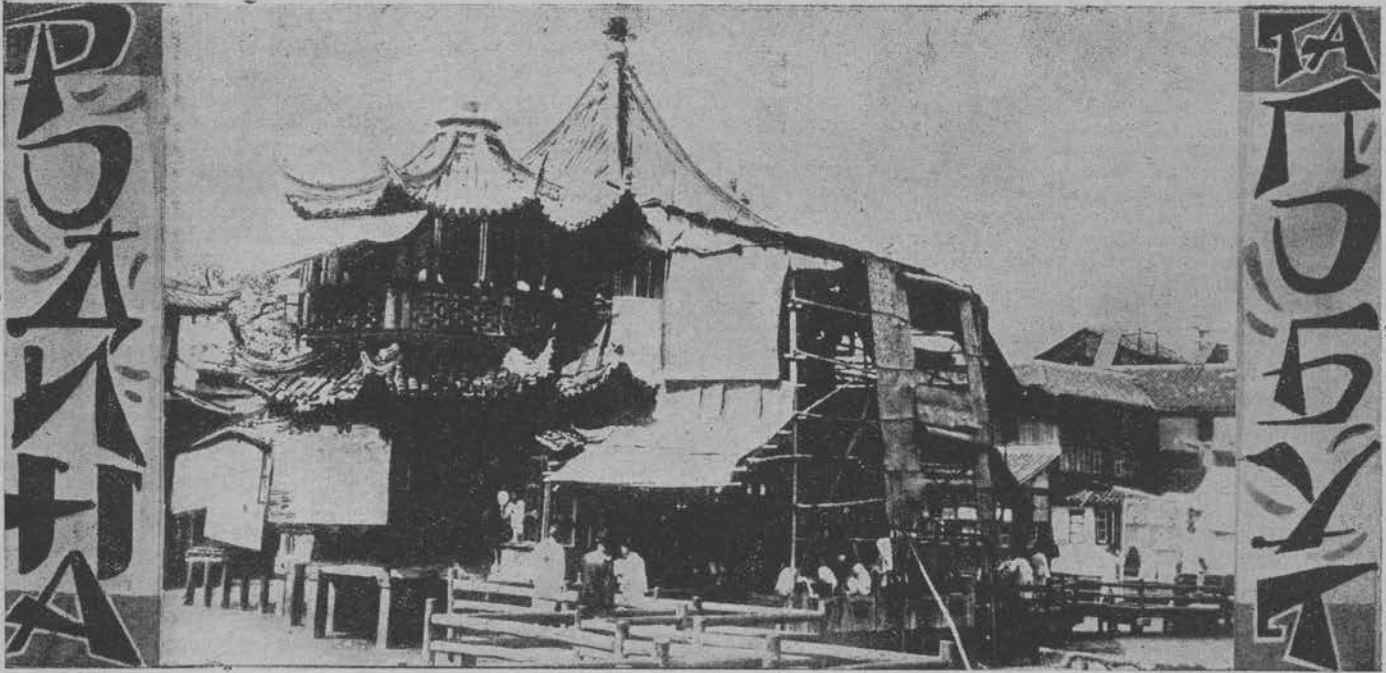
Радянський Союз з першого дня свого існування не мав нічого спільного з компанією колонізаторів. Нотами від 25 липня 1919 р. і 27 вересня 1920 р. він відмовився від участі в визнаєсках і насильствах над Хіною і від усіх привілеїв нерівноправних угод, запропонувавши Хінському народові справжню рівноправну дружбу. Через голови гнобителів і прикажчиків їхніх заяву Радянського Союзу почув і сприйняв народ.

Великий Хінський Мур — не від СРСР.

Жень-Бао-Хай

Міністер закордонних справ Народньо-Револуційного Уряду Евген Чен

Вулична кав'ярня в Шанхаї

*„Найгірший той син, що не
лишає нащадків“.*

Хінське прислів'я.

Продовження роду—найвище, найпочесніше завдання, гідне всякої хвали прагнення. Конфуціянство, старовинні традиції, міцно усталений побут—все це сприяло розмноженню родини, незалежно від економічного стану та інших матеріальних міркувань.

Культ предків, шанування могил і охорона їх—справа нащадків, справа чоловічого покоління. Ось чому в хінській родині більшу пошану мають хлопчики і майже зовсім занедбано дівчинку.

На хлопчика чекають, це—помічник у господі, це—охоронець могил, він продовжить рід. Дівчинку тільки що терплять—вона зайвий рот.

І тому матері, бажаючи родити сина, звертаються за допомогою до ворожок та шептунів.

Перший найважливіший крок у житті хінського хлопчика це—школа: вона починається для нього з 6—7 років. Праця в школі розпочинається тільки сонце зійде і кінчається у вечері, з перервою на обід. Не зважаючи на порівняну перевагу становища хлопчика, все ж загалом стан у родині по-рабському безправний.

Воля батька над сином майже необмежена.

Він може чинити над ним екзекуції не тільки сам, а й за допомогою влади. І це навіть тоді, коли син сам уже старий і має власну родину. Син

мусить сплачувати батьківські борги не тільки за його життя, а й після смерті.

Вразі батько вмере, син мусить залишити службу і протягом довгого часу (три роки) оплакувати батька. Звичайно, точність що до цього ніколи не була бездоганною, а останніми роками просто зійшла на виконання звичайного чину, що власне, забирає дуже мало часу.

Конфуцій підкреслює, що „з усіх обов'язків, покладених на людину, нема більшого за синову слухняність“. Найвищим обов'язком сина є „поставити батька на один щабель з небом“.

Та все ж, хоч і яке тяжке становище хлопчика і навіть дорослого сина,—становище дівчинки чи дівчини просто безпросвітне.

Вона—нижча істота. Виховання дівчини має вузько-практичний напрямок, з метою використати її якомога більше. Це виховання зводиться до того, щоб до безправності дівчини долучити ще і фізичну безпорадність.

Допомагає цьому ще й бинтування ніг, що, правда, тепер уже майже всюди потроху зникає.

Снує таке пояснення цьому звичаєві, що калічить людину і перетворює її на якусь ляльку: бинтування ніг запровадили ніби ревниві чоловіки, як засіб, щоб утримати жінок біля себе і домівки. Ступінь каліцтва ніг залежав від соціального стану. „Дами вищих класів“ роблять свої ноги неможливо маленькими, подібними до козячих ратиць.

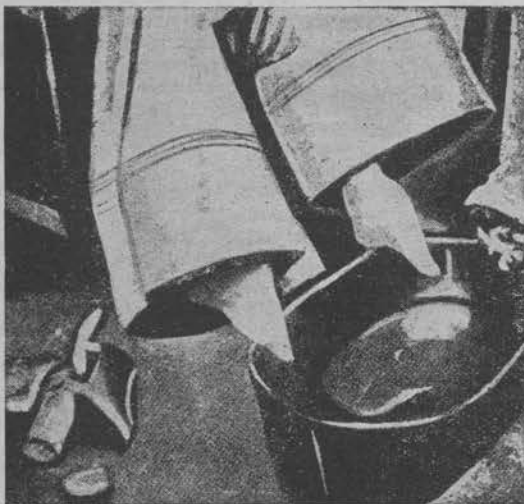
В 1894 році в Хіні заснувалося „Товариство природних ніг“, що успішно провадило свою працю. „Геть колодки“—гасло, що набуло популярності і принесло з собою тисячам жінок справжнє розквічення.

Весілля у хінців позбавлено будь яких ознак релігійного культу. Це просто порозуміння батьків, прикрашена де якими церемоніями. Батьки молодої сплачують батькам молодого де-яку суму грошей—посаг. Молоду приносять до дому до молодого на червоних ношах і цим усе й закінчується.

Шлюб у хінців це—не зародок нової родини, а паросток на старому родовому дереві. Молода жінка—невістка це тільки нова робітниця.

Причини до розлучення характерні: коли жінка не має дітей (бездітна), коли жінка слизька на язик; коли жінка розпусна; коли жінка заздра.

Як що в жінки хінки народжуються самі тільки дівчатка, то чоловік бере собі ще другу „маленьку жінку“. Становище її незавидне, і самі навіть хінці чоловіки порівнюють її життя

Хінські аристократки за старими традиціями моди нівечать собі ноги до тої міри, що ледве можуть ходити

до „пиття оцту“. А вже, як помре чоловік, то вдові й поготів лихо.

Частенько її просто женуть геть з хати.

Людяніше ставляться тільки до таких удів, що мають си-

Скалки хінського побуту: Лікар-хіромант приймає клієнтів на шанхайській вулиці. Праворуч — хінський селянин.

нів. Найвидатнішим моментом хінського побуту в смерть, похорон і церемонії, з цим зв'язані.

Хінці вірять у переселення душ і тому вони досить байдуже ставляться до смерті.

Церемонія похорону у хінців дуже метикувата й вигадлива.

Коли вже людина почуває себе дуже кепсько, почне діхдити, її виносять до парадної кімнати.

Тут її обмивають, одягають у святкове вбрання і чинять над нею безліч всяких утомливих церемоній, чим часто-густо і прискорюють смерть.

В труну кладуть обрізки волосся, нігтів.

А близько труни одяг—навіть коштовні речі. Правда, пізніше практичні хінці зважили за доцільніше палити перед труною посріблені папірці.

Родина небіжчика, одягнувши жалобний білий одяг, не міняє його протягом ста днів.

За такий термін, звичайно, з білої—жалоба став брудно-чорною.

Підчас жалоби не можна голити голови і зрізувати нігтів.

На передодні похорону, тоб-то через 40 днів, рідня віддає останнє шанування—прощавться з небіжчиком і труну несуть на могилу.

Хінці вірять у те, що після смерті одна з трьох душ небіжчика переселяється в півня, тому на могилі колють білого півня, і після цього душа знов об'єднується з тілом.

Потім ці могили, оздоблені різнобарвними папірцями та клапцями матерій охороняються ріднею протягом довгих років.

Та це було колись.

Тепер не те.

Більша частина гробків—зanedбані, де далі частіше їх переорюють.

Ще так недавно побут хінської родини був тяжкий шлях під гнітом суворого домострою.

Тепер уже багато розвіялось, одійшло в минуле і живе тільки в спогадах.

Як що в темних закутках неосвяженої країни і заховався ще залишки родинного деспотизму, то швидкий темп розвитку найбільших у світі подій, що відбуваються саме в Хіні, в безумовно запорукою розкриття 400 мільйонної країни від старовинних дикунських звичаїв. Звичаї, що могли держатися, коли країна була в руках імператорів та мандаринів, пропадуть, як тільки влада перейде

до молоді робітничої класи. Вплив компартії в лавах хінського пролетаріату забезпечує його остаточну перемогу.

В.

Шанхай. Торговельний хінський куток за дротяною загородою біля англійської концесії

НЕРІВНОПРАВНІ УГОДИ

Ось коротенька історія так званих нерівноправних угод, що створили систему грабування пригноблених та позбавлених національної гідності 400 мільйонів людности Хіни.

1834-го року закінчився термін торговельної монополії Ост-Індської компанії, що посідала перше місце в торговельних зносинах Хіни з Європою. Англійський уряд відрядив до Хіни свого особливого комісара, припоручивши йому вищий догляд за торгом, а він же давав прибуток від одного тільки опіуму до 15 мільйонів карб. на рік. Хінці відмовилися від переговорів з комісаром. Почалися непорозуміння. Імпорт опіуму заборонено, а той що, перебував на кораблях та складах у Кантоні, вилучено і знищено. Після цього британці захопили озброєною силою Кантон, а також Амой, Тінхай, Чінхай і Нінбо. Боротьба набула загостреного характеру. Богдихан видав відозву, що закликала населення до оборони. Значно ліпше озброєні й дисципліновані британці зайняли Шанхай. Коли вороги підходили до Нанкіну, кантонські сановники почали мирні переговори, що закінчилися з підписанням трактату в Нанкіні 1842 року. Великобританії віддали острів Гонконг та сплатили 21 мільйон доларів контрибуції. І крім того 5 хінських портів відкрито для чужоземного торгу. Питання про опіум залишилося не розв'язане.

В листопаді 1857 року „непорозуміння“ знов викликали гострий конфлікт. Англія в союзі з Францією та Америкою розпочала військові акції „на користь цивілізації та інтересів європейських держав“.

Союзна флота підійшла до гирла річки Байхе (200 верстов від Пекіна). І знову Хінці примушені були підписати так зва-

ного Тяндзіньського трактата (1858 року). Союзна флота вийшла з Байхе, а союзники виговорили собі ширші права: права перебування місіонерів, нові порти для торгу, заснування європейських консульств. Цей же трактат узаконував імпорт опіуму. Більше за все на цій операції погіршили руки британці. Вони виговорили собі мито на опій, (менше ніж на хінський чай та шовк, імпортовані в Англію). Черговий наступ союзників стався вже в 1860 році. На цей раз мирний трактат підписувався вже в Пекіні, куди ввійшло союзне військо. За цим договором британці вирвали у хінців чималу дільницю землі на суходолі, проти Гонконгу, та ще кілька портів для чужоземного торгу.

Війни з європейськими державами в 1861 році, з Японією в 1895 році, а також придушення боксерського повстання тільки збільшили „права“ чужоземців до пригнічення Хіни.

Привілеї „здобуті“ чужоземцями в Хіні носять для гідности країни занадто принизливий характер.

Перше—це екстериторіяльність. Справи чужоземців не розбираються в хінських судах. Там створено „свої“ суди, де права хінців залежать од сваволі чужоземців. Хінська поліція не має права входити в помешкання чужоземців і т. інш.

Крім того концесії і селтльменти (квартали чужоземців) являють собою держави в державі. Це величезні території в портових містах, перетворені чужоземцями в фортеці. Тут міститься чужоземне військо, тут „свої“ закони. В посольський квартал заборонено хінцям навіть заходити.

Н. К. О.

Держдрамтеатр „БЕРЕЗІЛЬ“

Субота 2 квітня **„САВА ЧАЛИЙ“** трагедія на 4 дії. Режисер Ф. ЛОПАТИНСЬКИЙ

Неділя 3 квітня За В. ГЮГО, переклад РИЛЬСЬКОГО

КОРОЛЬ БАВИТЬСЯ мелодрама на 5 дій. Ставить реж. В. ТЯГНО Муз. П. КОЗИЦЬКОГО
Танки Е. ВІГІЛЬОВА Художник В. ШКЛЯІВ

Вівторок 5 квітня

ОСТАННІЙ РАЗ „ШПАНА“ Огляд-ексцентріяда в 10 показах. Режисер Я.БОРТНИК

Середа 6 квітня **„САВА ЧАЛИЙ“** трагедія на 4 дії. Режисер Ф. ЛОПАТИНСЬКИЙ

Четвер 7 квітня

Генеральна репетиція оперети **„МІКАДО“**

П'ятниця 8, субота 9 і неділя 10 квітня

ПРЕМ'ЄРА „МІКАДО“ оперета на 3 дії. Ставить режисер В. ІНКІЖІНОВ.
Музика Сулівана та Крижанівського.

Початок о 8 год. вечора Квитки продають

ДО ВСІХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ЖУРНАЛУ „ВСЕСВІТ“

КОМУ ТЕРМІН ПЕРЕДПЛАТИ СКІНЧИВСЯ на № 13

НЕ ЗАБУДЬТЕ ПОНОВИТИ ТА ПРОДОВЖИТИ ПЕРЕДПЛАТУ НА ЖУРНАЛ

„ВСЕСВІТ“

КРАЙОВИЙ ВІДДІЛ
ВУФКУ

Харків, Товарна Біржа

ДЕРЖКІНОТЕАТРИ ВУФКУ

1-й Ім. Лібкнехта	3 5 квітня	3-я серія	МІС-МЕНД	В голов. ролі Ігор-Іллініський
2-й Ім. Комінтерну	3 5 квітня	1-а серія	С Ю Р К Ю Ф	
3-й Червоний Маяк	3 5 квітня		МИКОЛА ДЖЕРЯ	
4-й Ім. К. Маркса	3 5 квітня		ВИР ЖИТТЯ	
5-й Ім. Дзержинського	3 5 квітня	2-а серія	МІС-МЕНД	В голов. ролі Ігор Іллініський
6-й „Жовтень“	3 5 квітня	4-а серія	АКУЛИНЬЮ-ЙОРКУ	
7-й Пролетарій (Кол. Сучасний)	3 5 квітня		РОКОВІ ПРИМІТИ	

Початок о 6 год. Каси з 5 годин

Попередній продаж квитків у центральній касі (пл. Гевелева, проти Товарної Біржі)